

9. ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Гладченко Л. П., канд. екон. наук,
доцент кафедри фінансів

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ФУНДАМЕНТАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ: ДОСВІД КАФЕДРИ ФІНАНСІВ

Ключовим питанням діяльності вищих закладів освіти є підготовка спеціалістів, конкурентоспроможних на ринку праці і здатних грамотно й високопрофесійно виконувати свою роботу. Мова йде про широке коло фахівців: корпоративних менеджерів, підприємців, державних службовців, політиків, науковців. У навчанні у найкращий спосіб мають поєднуватися практична і фундаментальна підготовки студентів. У КНЕУ за напрямками фахової підготовки викладаються фундаментальні дисципліни, які як раз і покликані створити ґрунтовні теоретичні знання. Зокрема, на кафедрі фінансів — це курс «Фінанси». Він завжди входив до базової підготовки бакалаврів усіх спеціальностей. Сьогодні 10-кредитний курс «Фінанси» викладається для студентів спеціальності «Фінанси і кредит». Він формує світогляд і забезпечує якість та глибину розуміння як наукових, так і практичних питань, і покликаний створити базу для успішного вивчення усіх інших навчальних дисциплін фінансового напрямку.

У нашому житті дуже поширена думка, що у вищих навчальних закладах навчають одному, а на практиці — зовсім інше. Це демотивує студентів особливо щодо вивчення теоретичних курсів. Але вивчення *науки* — що й передбачає фундаментальна дисципліна — забезпечує найважливіші передумови якісної та успішної практичної діяльності, тому що вона:

1) дозволяє сформуванню світогляду, який є визначальним для якості «людського капіталу». Для практичної діяльності важливо чітко розуміти, які речі суспільного життя є об'єктивними, а які можуть вдосконалюватися завдяки управлінським рішенням. Це запорука розумного, мудрого й ефективного менеджменту;

2) формує основи грамотності та адекватного розуміння практичних питань, чого не можуть вповні забезпечити прагматичні дисципліни. Фундаментальні знання дозволяють усвідомити суть речей, а це, в свою чергу, є основою усвідомленого виконання своєї роботи будь-яким працівником.

Результати перевірки залишкових знань з «Фінансів», яке проходилося на четвертому курсі фінансово-економічного факультету, підтверджують безпосередній зв'язок теоретичної фундаментальної дисципліни й прагматичних навчальних курсів. У тестуванні приймали участь студенти трьох груп, у яких середній бал за іспит з даної дисципліни становив найвищий, найнижчий і середній показник на факультеті. Усі студенти отримали позитивні оцінки, при цьому частка студентів, що отримали «добре» та «відмінно», у групі з найвищим середнім балом — 100 %, у групі з найнижчим балом — 89 %, у групі із середнім балом — 83 %. Час, який минув між складанням іспиту (червень минулого року) і перевіркою залишкових знань (лютий поточного року) становив більше 7 місяців, а високі результати, продемонстровані студентами, є наслідком закріплення фундаментальних знань після вивчення в VII семестрі прикладних дисциплін фінансового напрямку;

3) відкриває можливості для нестандартного мислення, ухвалення інноваційних рішень. У цьому сенсі «немає нічого більш практичного, ніж добра теорія». Взагалі людина, яка має наукове мислення, здатна реалізувати себе в будь-якій сфері, вирішувати проблеми високого рівня складності, не зважаючи на її знання в цій сфері, сформовані на даний момент. Тому що науковець має найважливішу рису — він ставить питання для себе: чому так?, з якої причини?, як це відбувається?, які наслідки?, а що станеться, якщо...?, і тому подібне. Це відкриває нові горизонти, формує нові знання фахівця...

З метою високоякісної підготовки студентів кафедра фінансів знаходиться в постійному пошуку найбільш ефективних форм і методів навчання. На нашу думку, першочерговим завданням є *створення навчальних можливостей для студентів*, перш за все у напрямі пошуково-дослідної роботи та самостійної роботи. Нам потрібно *в межах окремої навчальної дисципліни* пропонувати якісні навчальні «продукти» як особливий формат процесу навчання. Наприклад, на кафедрі фінансів працює *дискусійний клуб*, де студенти отримують можливість сформулювати навички науково-дослідної роботи, публічних виступів, участі в обговоренні фінансових проблем. Для підвищення рівня самостійної роботи студентів та якості їх підготовки до аудиторних занять з «Фінан-

сів» застосовується *дистанційний курс* навчання WebCT. Зокрема, в його змісті представлена як базова, так і додаткова навчальна інформація, широке коло завдань для ефективної самоперевірки знань студентів (де є можливість одразу після відповіді побачити, чи була вона вірною), модульного тестування, після якого студент бачить процент вірних відповідей і може сам оцінити рівень своїх знань. Крім того, ми представили огляд ключових нормативно-правових актів з фінансового права. На жаль, практика показує, що лише дуже незначна кількість студентів користуються можливостями дистанційного курсу. Це говорить про низьку самомотивацію студентів до самостійної роботи, а від неї багато в чому залежить якість аудиторної роботи і кінцеві результати навчання.

Для посилення практичної підготовки вже три роки поспіль для студентів-фінансистів 3-го курсу проводиться *міжпредметний тренінг*, участь у якому є виключно добровільною. Тренерами виступають студенти 4-го курсу, які під керівництвом викладачів розробляють практичні завдання, і під час тренінгу навчають студентів 3-го курсу вирішувати їх, а також оцінюють роботу учасників тренінгу. У минулому навчальному році цей тренінг став міжкафедральним: ми залучили до його проведення магістрів кафедри фінансових ринків, які розробили ділову гру з питань корпоративного управління. У цілому щорічно в тренінгу приймає участь більше ста студентів. Варто нагадати, що участь у ньому є добровільною, бали — дуже незначними, а проводиться тренінг у додатково призначений час.

У цьому році навчальним планом передбачено проведення для студентів 3-го курсу *обов'язкового тренінгу з «Фінансів»*. Фундаментальні дисципліни мають обмежені можливості щодо формування навичок практичної роботи за фаховим спрямуванням. Тому ми обрали особливий вид тренінгу, спрямований на *формування навичок науково-дослідної роботи*. На кафедрі фінансів розроблено технологію його проведення. Осягнення науки можливе, перш за все, за допомогою застосування методів проведення пошуково-дослідної роботи.

Пропонуючи студентам ці та інші навчальні продукти, ми створюємо для них *навчальні можливості*. Деякі з них є обов'язковими, а інші — добровільними. На нашу думку, дуже важливо приділяти увагу саме останній позиції. Оскільки університетська освіта — це освіта дорослих, студенти самостійно можуть обирати ті форми роботи, які є для них найбільш цікавими та ефективними. Це своєрідна «вибіркова» частина навчання. В

ході її реалізації проявляється дійсна мотивація студентів, їх пріоритети та особистий вибір, можливість знайти найкращий формат отримання освіти.

Досвід викладання 10-кредитної фундаментальної дисципліни дозволяє виявити низку проблем. Серед них є як загальні для всіх навчальних дисциплін, так і специфічні. Публічне обговорення є запорукою їх найефективнішого вирішення. Детальніше зупинимося лише на трьох з них.

Для аудиторної роботи при викладанні фундаментальної теоретичної дисципліни надзвичайно актуальним є питання *інтерактивної взаємодії* студентів в аудиторії, а також студентів і викладача. Тоді ми можемо продуктивно розглядати дискусійні питання, вияснити складні наукові положення і т. д. Щоб успішно реалізувати це завдання, студенти в аудиторії повинні бути розташовані лицем один до одного, що забезпечує розстановку столів у формі літери «П». Порівняно зі звичайним розташуванням парт, це змінює поведінку студентів, (тому що вони весь час знаходяться в полі зору один одного), це дозволяє інакше розподілити увагу, інакше сприймати обговорення, відкриваються інші можливості для дискусії. Меблеве устаткування в навчальних корпусах КНЕУ унеможливує цю найпростішу і водночас найнеобхіднішу передумову застосування активних методів навчання. У другому і третьому корпусах немає фактично жодної навчальної аудиторії, де можна нормально організувати роботу малих груп, круглий стіл, тренінг тощо. На нашу думку, умебльовані таким чином аудиторії мають переважати в аудиторному фонді університету.

Якщо для викладання дисциплін прикладного характеру, особливо важливим є знання викладачем сучасної практики, то для фундаментальних дисциплін на перший план виходить глибоке знання сучасних теоретичних концепцій. Одним із найважливіших засобів збагачення як лекційних, так і семінарських занять є іноземна література. Вона — невід'ємна складова здобуття сучасної освіти. Якщо нині студенти мають широкі можливості вивчення іноземної мови, то їх робота із сучасними іноземними підручниками в КНЕУ дуже обмежена, оскільки бібліотечний фонд іноземної фінансової літератури застарілий і вкрай обмежений. Пріоритетом для університету у цьому напрямі може стати створення крупного фонду іноземної літератури. Національний статус університету вимагає, щоб це питання набуло першочергового значення, щоб ми могли пишатися пристойним фондом сучасної іноземної економічної, у тому числі фінансової літера-

тури. До нього можна організувати також і платний доступ сторонніх осіб.

Для якісного викладання фундаментальної дисципліни потрібне постійне оновлення її змісту відповідно до напрямів розвитку сучасної науки. Саме тут проявляється важливість науково-дослідної роботи викладачів. Щоб вона дійсно була на високому рівні, у викладача повинно бути як мінімум достатньо часу на її проведення. Раціонально побудований розклад занять викладача — це головна передумова вивільнення достатнього часу для успішної наукової діяльності. В нашому університеті як науково дослідній установі це питання поки що не розв'язується.

Сьогодні освіта, отримана в КНЕУ, — це бренд, який свідчить про високу якість підготовки фахівця. Для його підтримання потрібно спиратися на три стовпи: сучасна організація навчального процесу, високі вимоги до результатів навчання студентів, фаховий рівень викладання. У цьому контексті фундаментальні дисципліни є вихідною домінантою підготовки конкурентоспроможних на ринку праці й професійно грамотних менеджерів.

Баранова О. В., канд. екон. наук,
доцент кафедри страхування,
Баранов А. Л., канд. екон. наук,
доцент кафедри страхування

ЗАСТОСУВАННЯ НОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ОПАНУВАННІ ДИСЦИПЛІНИ «СТРАХОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ»

Новітні інформаційні технології призводять до істотних змін у традиційному навчанні на всіх стадіях навчального процесу: підготовка навчальних матеріалів, проведення аудиторних занять, виконання самостійних завдань, підготовка різноманітних проєктів і магістерських дипломних робіт. Нові технології, нові інтерактивні методи навчання сприяють підвищенню якості, конкурентоздатності освіти у ВНЗ, забезпечують викладачів і студентів новими засобами та ресурсами комунікації.

Сучасні технології суттєво вплинули і на підходи до проведення занять.